
Bursele de studiu acordate de *Fondurile născăudene* între anii 1861-1948

Cornelia VLAȘIN

Cuvinte cheie: învățământ, fonduri, burse, elite intelectuale, Năsăud.

Keywords: education, funds, scholarships, intellectual elite, Nasaud.

Create din valorificarea anumitor venituri ale grănicerilor, *Fondurile născăudene* au contribuit la progresul cultural, economic, administrativ și edilitar al zonei. Acest rol s-a accentuat după desființarea Regimentului în anul 1851, și s-a păstrat până în anul 1958, când au fost desființate abuziv.

Problema școlilor naționale de toate gradele și susținerea învățământului a preocupat mult elita românească formată în primul rând din intelectuali: preoți, învățători, profesori, funcționari, clerici și numai în foarte mică măsură dintr-o pătură burgheză. Aceștia au fost conștienți că luminarea poporului cu ajutorul școlii va duce la o îmbunătățire a situației economice, sociale și mai ales politice a românilor, de aceea acest ideal a rămas unul din cele mai importante ale cărturarilor români.

Fondurile născăudene au ocupat un rol important în această mișcare prin sprijinul material oferit tinerilor și instituțiilor școlare. În multe privințe, în zona născăudeană, situația era deosebită de ansamblul Transilvaniei, deoarece aici baza materială era pusă cu decenii în urmă prin instituțiile create de statutul austriac. Pentru zona născăudeană, efectele au fost mai vizibile după 1861, când fondurile au revenit, treptat, proprietarilor de drept. Fondurilor născăudene le datorăm nu numai susținerea bănească a școlilor, ci și acordarea de burse și ajutoare unui număr însemnat de tineri, descendenți de grăniceri, în fapt aceste două direcții au fost menținute pe întreaga perioadă de funcționare a fondurilor¹.

Susținerea instituțiilor școlare (a celor cinci școli triviale din localitățile: Zagra, Telciu, Sângeorz, Prund și Monor, a Școlii Normale de Băieți și Fete, dar și a Gimnaziului din Năsăud) au reprezentat până în 1918, în medie peste 1/3 din cheltuielile anuale ale Fondului școlar, uneori ajungând la jumătate. Pondere covârșitoare în cadrul cheltuielilor școlare o dețineau salariile și pensiile personalului didactic și auxiliar.

A doua dimensiune s-a concretizat în acordarea de burse și ajutoare tinerilor descendenți de grăniceri care a dus la apariția unor noi categorii socio-profesionale și la consolidarea elitei intelectuale românești, cu răsrângeri pozitive în mediul de cultură născăudean. Alături de militari, de preoți și învățători formați în timpul regimentului, după 1861 a crescut considerabil numărul juriștilor, profesorilor, medicilor, farmaciștilor, ingineri, agronomilor și înalților funcționari români, lor li se adaugă absolvenții școlilor medii².

Dacă până în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea se constată un aflus al tinerilor născăudeni spre facultățile de filozofie, această opțiune pornind în primul rând de la necesitățile practice, legate de încadrarea liceului, din prima parte a jumătății a secolului al XX-lea avem o diversificare a opțiunilor studenților³.

---

1 Dl. Lazăr Ureche îl situează pe locul al III-lea, după Fundația Emanoil Gojdu și în imediata apropiere a fundațiilor blăjene, administrate de către Consistoriul mitropolitan (Lazăr Ureche, *Fondurile grănicerești născăudene (1851-1918)*, Ed. Presa Universitară Clujeană, 2001, p. 139).

2 *Ibidem*, p. 135.

3 *Ibidem*.

În primii ani, majoritatea stipendiaților de la filosofie sau orientat spre universitățile din Viena și Graz, datorită lipsei unei rețele universitare în Transilvania și stadiului incipient de organizare a Universităților din Iași și București. Odată cu inaugurarea Universității din Cluj în 1872, această instituție va aduna în amfiteatrele sale tot mai mulți studenți din arealul năsăudean.

Afluxul tinerilor spre facultățile filozofice pornea în primul rând din dorințele legate de încadrarea liceului, recent înființat, cu profesori bine pregătiți. Repartizarea bursei și ajutoarelor cu prioritate tinerilor de la filozofie își avea suportul legal și în *Instrumentul fundațional*, care preciza că „dintre academii și facultăți, totdeauna se va prefera facultatea filosofică”⁴.

Pe măsură ce statul dualist a trecut la o mai bună direcționare și articulare a învățământului superior în concordanță cu nevoile statului laic, se observă o asemenea dirijare și în repartitia bursei și ajutoarelor din *Fondul de burse*, condiționată de fluctuațiile nevoilor publice, districtuale mai cu seamă. Prin urmare numărul stipendiiilor și ajutoarelor atribuite studenților de la filosofie va scădea, sporind numărul celor acordate pentru alte specialități, dintre care unele noi.

Formarea cadrelor juridice a reprezentat un obiectiv esențial al administrației *Fondurilor năsăudene*. Pregătirea acestei categorii intelectuale era impusă, nu numai de nevoile apărării averilor grănicerești și de protejarea drepturilor naționale, dar și de faptul că astfel se putea pătrunde mai ușor în structurile administrative superioare⁵. În acest context Comitetul Fondurilor a sprijinit masiv formarea unui contingent de juriști români, acordând în acest scop 322 burse și ajutoare, de care au beneficiat 90 de tineri. La început s-au orientat spre *Academia de Drept Săsească de la Sibiu*, după care bursierii s-au îndreptat spre Budapesta și mai ales spre Cluj, având în vedere distanța redusă în timp și spațiu și cheltuielile mai moderate. Din cei 90 de stipendiați, 72 au studiat într-un centru universitar (50 Cluj, 9 Debreczen, 5 Budapesta, 4 Sibiu, 2 București, 1 Pécs, 1 Kecskémet), 17 în două centre (5 Debreczen și Cluj, 3 Cluj și Budapesta, 3 Sibiu și Cluj, 2 Pécs și Cluj, 1 Kecskémet și Cluj, 1 Sibiu și Viena, 1 Budapesta și Berlin, 1 Budapesta și Viena) și un bursier în trei centre (Debreczen, Budapesta și Cluj)⁶.

Comitetul Fondurilor a căutat să suplinească lipsa specialiștilor în medicină, direcționând o parte de burse către acest domeniu, mai ales că implementarea unor măsuri de sănătate lăsa de dorit. În perioada 1861-1918, s-au acordat 254 de burse și ajutoare, 247 pentru medicină și șapte pentru farmacie. Din cei 79 de bursieri ce au urmat aceste două specialități, 63 au studiat într-un singur centru universitar (44 Cluj, 11 Budapesta, 5 Viena, 2 București și 1 Graz), 15 în două centre (10 în Budapesta și Cluj, 3 Cluj și Viena și 2 Graz și Budapesta), iar un stipendiat în trei centre universitare (Cluj, Viena și Budapesta)⁷.

Mergând pe linia promovării unei industrii autohtone, conducerea fondurilor grănicerești năsăudene, receptivă, de altfel la trebuințele locale, ci și la cele de ordin național, a căutat să sprijine, prin burse și ajutoare, formarea și pregătirea specialiștilor necesari sectorului economic.

De asemenea schimbările survenite în agricultură prin introducerea elementelor progresiste, prin dorința de a sprijini ridicarea țăranimii, au impus măsuri ce accelerau pătrunderea progresului tehnic în agricultură și modernizarea gospodăriilor țărănești, pentru realizarea acestor deziderate, fondurile au sprijinit acordarea bursei pentru pregătirea unor cadre specializate. La început tinerii s-au orientat către *Școala Superioară de la Herăstrău*, condusă de P.S. Aurelian și mai puțin spre școlile din Imperiu. Din cei șapte stipendiați la Agronomie, trei au absolvit cursurile în Vechiul Regat, unul la Rutich, unul la Viena, unul la Cluj și unul la Magyaróvár⁸.

Un număr mai mic de burse au fost acordate specializării în domeniul bancar și arte.

Puțini stipendiați urmează cursurile Politehnicii. Dintre aceștia cei mai mulți s-au orientat către cursurile de silvicultură (având în vedere tradiția exploatarea lemnului în această zonă) și inginerie minieră. Majoritatea acestora au studiat la *Academia de Montanistică și Forestieră de la Schemnitz* și și-au continuat studiile la Viena⁹. Aceștia li se adăugau bursierii care au urmat cursurile de poștă și telecomunicații, atât de necesare în condițiile apariției noilor inovații. Cinci dintre aceștia s-au instruit la Budapesta, iar doi la Cluj¹⁰.

4 *Ibidem*.

5 *Ibidem*, p. 147.

6 ANBN, f. AFG, date culese din d. 1100, 1108, 1119, 1127, 1130, 1136, 1147, 1166, 1187, 1205, 1240, 1257, 1270, 1277, 1291, 1342, 1357, 1395, 1422, 1458, 1516, 1543, 1544, 1892-1894.

7 *Ibidem*.

8 *Ibidem*.

9 Lazăr Ureche, *op.cit.*, p. 153.

10 *Ibidem*, p. 154.

Unii tineri cu talent, au urmat cursurile facultăților de belle-arte, unul la pictură, unul la sculptură, unul conservatorul și trei la Școala Normală de profesori de desen din Budapesta.

Bursierilor din instituțiile laice de învățământ li se adaugă cei de la institutele teologice. Acordarea burselor și ajutoarelor pentru această categorie de studenți se extinde pe o perioadă de 18 ani școlari (1869/1870 – 1886/1887). Din deceniul al 9 al veacului trecut sprijinirea studenților de la teologie a încetat cu desăvârșire, iar în **Statutele din 1889**, facultățile teologice nici nu mai figurează printre institutele ce pot fi cercetate de către bursieri. Acest lucru se datorează faptului că la *Seminarul Teologic de la Gherla* din cele 50 de locuri, 9 erau rezervate pentru zona Năsăudului¹¹. Totuși, în intervalul de timp amintit, pentru teologi s-au alocat 68 de burse și ajutoare, de care s-au bucurat 29 de tineri. Majoritatea acestora au fost de rit greco-catolic (21) și catolic (șase) și numai doi ortodocși¹².

Alături de sprijinul dat formării cadrelor cu pregătire superioară, *Fondul de burse* a contribuit și la ajutorarea bănească a susținerii doctoratului de către 35 tineri absolvenți de academii și universități. Dintre aceștia, 16 și-au pregătit doctoratul în științe juridice, 12 în medicină, șase în filozofie și unu în teologie¹³.

Este de reținut faptul că între 1861-1918, doar patru fete au cercetat instituții de învățământ superior ca stipendiate ale acestui fond, iar una dintre ele și-a susținut și doctoratul în medicină, este vorba de Laura Seni¹⁴.

Altă categorie de bursieri ce s-au bucurat de sprijinul material al Fondului de Stipendii au fost alcătuită din cei care au urmat școlile militare. Majoritatea au absolvit *Școala de Cadeți* din Sibiu (28), apoi *Academia Militară* de lângă Viena (3), la Budapesta (5) și la școlile militare din Timișoara (2) și Oradea (1).

Pe lângă sprijinul bănesc acordat tinerilor din învățământul superior și militar, *Fondul de burse* și-a adus o contribuție importantă la formarea unor cadre cu pregătire medie. Diversificarea pregătirii acestei categorii de tineri nu este una dintre cele mai spectaculoase. Ea răspunde, ce-i drept, unei comenzi sociale ce reflectă progresul încă timid al economiei românești. În acest context, orientarea tinerilor spre școli tehnico-economice și comerciale este sporadică înainte de anul 1900, mult mai evidentă însă după acest an. În schimb, o altă categorie cu pregătire medie – învățătorii – este în continuă ascensiune ca urmare a creșterii, după 1868, a interesului statului dualist pentru școală. În perioada 1861-1918, tinerii din învățământul mediu au beneficiat de 676 de burse și ajutoare, care au fost distribuite unui număr de 262 de persoane¹⁵.

Nevoia crescută de cadre didactice datorită înființării școlilor primare a determinat direcționarea de burse către preparandii, în această perioadă fiind acordate 490 de burse.

După desființarea regimentului de graniță, foștii grăniceri au acceptat înființarea unei preparandii în Năsăud ce pregătea învățători pentru două dioceze (a Gherlei și Albei Iulii). Deși la înființare, statul a cerut *Fondurilor năsăudene* susținerea acestei preparandii, urmând ca ulterior acestea să fie despăgubite, iar întreținerea ar fi rămas în grija statului, acest lucru nu s-a întâmplat, grănicerii susținând această instituție timp de zece ani, fără ca statul să returneze sumele cheltuite. Acest lucru a dus la nemulțumiri în zona graniței, mai ales că cei mai mulți preparanți proveneau din afara ținutului grăniceresc năsăudean. Până la mutarea preparandiei la Gherla (1869) pe băncile acesteia s-au perindat 400 de elevi, dintre care 240 au absolvit-o ca învățători, iar 75 dintre ei au provenit din satele năsăudene¹⁶.

Odată cu desființarea preparandiei, tinerii năsăudeni au urmat cursurile altor instituții pedagogice din Transilvania și chiar din afara acestei provincii. Numărul acestora s-a ridicat până în anul 1918, la 200, reprezentând 76,33% din totalul stipendiaților din învățământul mediu. Cei mai mulți dintre aceștia au studiat la *Preparandia greco-catolică din Gherla* (110), apoi la cea de stat din Deva (37), 11 la Sárospatak (Ungaria), câte zece la Sibiu și Cluj, cinci la Blaj, patru la Zalău, câte trei la Oradea și Lugoj, doi la Satu Mare, câte unul la Năsăud, Viena, Cernăuți și Baia Mare, iar unul în două centre (Sibiu și Cluj)¹⁷. Acestora li se adăugau bursele acordate elevilor ce au urmat cursurile gimnaziale, fiind distribuite 126 de burse și ajutoare (18,64) din cele acordate învățământului mediu, aceștia studiind la Blaj (20), Bistrița (13), Beiuș (2), Cluj (2) și Brașov¹⁸.

11 ANCluj, f. *Episcopia greco-catolică de Cluj-Gherla*, d. 3689/1867.

12 Lazăr Ureche, *op.cit.*, p. 154.

13 *Ibidem*.

14 ANBN, f. AFG, d. 1973.

15 Lazăr Ureche, *op.cit.*, p. 155.

16 *Ibidem*, p. 159.

17 *Ibidem*.

18 ANBN, f. AFG, date culese din d. 1100,1108, 1119, 1127, 1130, 1136, 1147, 1166, 1187, 1205, 1240, 1257, 1270, 1277, 1291, 1342, 1357, 1395, 1422, 1458, 1516, 1543, 1544, 1892-1894.

Alături de sprijinul dat elevilor de la preparandii și gimnazii, Fondul a contribuit și la pregătirea, prin intermediul școlilor reale și comerciale a cadrelor necesare sectorului tehnico-economic, însă numărul stipendiaților a fost mic, în comparație cu nevoile societății născădute. Până în 1918, pentru formarea acestei categorii socio-profesionale s-au acordat 58 de stipendii și ajutoare, de ele beneficiind 22 de tineri, dintre care opt erau fete.

Categoria care a primit un sprijin masiv din partea Fondurilor a fost cea a meseriașilor și comercianților, acest lucru pornind nu numai dintr-o necesitate economică, ci și un imperativ politic. Deoarece o pătură instruită, bine realizată din punct de vedere economic sporea numărul alegătorilor români, deoarece aceștia, spre deosebire de țărani, erau scutiți de plata censului, putând deveni un real sprijin în lupta parlamentară.

Potrivit prevederilor *Instrumentului fundațional*, bursele oferite meseriașilor trebuiau să fie de o treime din bursele oferite în fiecare an¹⁹. Tinerii erau trimiși să învețe la cei mai buni meșteri din district sau în zonele învecinate, iar mai târziu și la școlile industriale de ucenici. Prin distribuirea celor 1067 burse și ajutoare, Fondurile au contribuit la formarea a 517 meseriași și comercianți români. Majoritatea au devenit cizmari (127), tăbăcari-cojocari (124), fierari (94), croitori (38), comercianți (25), rotari (21), lăcătuși (19), măcelari (13), tipografi (7), brutari (5), dulgheri (4), pălărieri (4), mecanici (4), morari (3), curelari (3), zidari (3), hornari (2), frizeri (2), pietrari (2), butnari²⁰ (2), iar câte unul a devenit ceasornicar, cofetar, legător de cărți, grădinar, fabricant de armament, confecționar de trăsuri, vopsitor, pădurar, luntrar și fotograf²¹. Înmulțirea cizmarilor, tăbăcarilor, cojocarilor, fierarilor și a altor categorii s-a datorat unei necesități locale, noua categorie de meseriași, înlocuind pe străini și a permis prin micșorarea distanțelor de procurare, dar și prin reducerea prețului, o mai ușoară accesibilitate la noile bunuri și servicii. Interesant este faptul că și fetele au beneficiat de burse, 18 au urmat croitoria, câte una comerțul și cojocăria.

Astfel că în perioada 1861-1918, Fondul de stipendii a acordat 2977 de burse și ajutoare în valoare de 434551 florini. Cu acești bani s-a sprijinit formarea a 372 intelectuali și funcționari superiori români, 39 cadre militare, 262 absolvenți de școli medii și 517 de meseriași români²².

Prin ajutorul acordat, s-a înlesnit pentru prima oară pătrunderea în școli de toate gradele a numeroși fii de țărani, ce au format un puternic nucleu românesc ce a contribuit la emanciparea națiunii.

După 1918, rolul Fondurilor a rămas același, de susținere a tinerilor dornici de a urma studii, de a se specializa și de a sprijini instituțiile școlare. Din păcate, după 1918 nu s-au păstrat toate listele de bursieri, fiind astfel foarte greu a face o analiză completă pentru întreaga perioadă. Date avem din anii 1919, 1920, 1927-1930, 1936-1940, 1944-1947, cu precizare că în perioada 1930-1935, datorită crizei economice, nu s-a acordat nici o bursă. De asemenea, nu avem informații despre locul unde s-a urmat facultatea sau date despre localitățile din care proveneau bursierii, pentru a ne permite o statistică în acest sens²³.

Deoarece în perioada interbelică nu s-au modificat Statutele, bursele s-au acordat în baza celor din 1889 și a **Regulamentului pentru împărțirea de stipendii și ajutoare din fondul central de stipendii**. Popularizarea acordării de burse se făcea prin *Publicare de concurs*, prin afișaj la sediul fiecărei primării comunale și prin informare în principalele ziare, atât locale, cât și centrale. În anunț se specifica numărul de burse pentru fiecare specialitate și data până la care trebuiau depuse dosarele.

Chiar dacă la început era fixat un anumit număr de burse pentru o specialitate, dacă nu existau doritori, bursele urmau să fie transferate altor domenii, unde cererea era mai mare, în unele cazuri se suplimentau numărul bursei acordate. Astfel în anul școlar 1920-1921 urmau să se acorde următoarele burse în valoare de 1000 de coroane fiecare: o bursă pentru drept, două la medicină, o bursă la Academia Comercială, o bursă în specializarea veterinar, o bursă la agronomie, o bursă la farmacie, o bursă pentru un curs notarial. Burse în valoare de 800 de coroane erau direcționate către cursul pentru poștă, 400 de coroane/bursa erau alocați celor care urmau cursurile preparandiale și cele ale școlilor de cadeti, trei burse a câte 500 de coroane pentru cei ce doreau să urmeze diverse cariere – metalurgie, ceramică, școli industriale, mecanică, patru burse pentru „învățăcei” cu patru clase elementare, șase burse a câte 150 de coroane pentru cei cu șase clase elementare și o bursă pentru „învățăcei” cu patru

19 ANBN, f. AFG, d.40, f.65.

20 Butnar=dogar, meșter care face sau repară vase din doage.

21 Lazăr Ureche, *op.cit.*, p. 162.

22 *Ibidem*, p.156.

23 Datele provin din listele cu bursierii, iar pentru anii în care lipsesc am apelat la registrele de ședință ale comisiei administrative. Din păcate nu pentru toți anii se păstrează listele cu bursierii. (ANBN, f. AFG, dos. 2397, 2441, 2472, 2478, 2484, 2486, 2487, 2491, 2494, 2495, 2497- 2501, registre 101-109).

clase elementare. În schimb, au fost votate șase burse pentru drept, două burse pentru literatură, o bursă pentru belle-arte, o bursă pentru medicină, o bursă pentru politehnică, o bursă în silvicultură, una pentru preparandie, o bursă pentru farmacie, și 17 burse pentru ucenici²⁴.

Aceeași situație s-a menținut pe întreaga perioadă interbelică, astfel pentru anul școlar 1929/1930, urmau să se acorde: două burse la drept, patru la medicină, una pentru silvicultură, o bursă pentru Academia comercială, o bursă pentru medicină veterinară, una pentru Academia Agricolă, una pentru pedagogia superioară, una pentru institutul farmaceutic, o bursă pentru cursul administrativ notarial, una pentru cursul de poștă, telegraf și tren, patru pentru școlile militare, patru pentru meserii pentru ucenicii cu 4 clase primare, zece pentru meserii pentru ucenicii cu 6 clase primare sau 2 secundare, trei pentru învățăceii cu 4 clase secundare²⁵. Pentru acel an au fost votat ca burse noi: o bursă la drept, una la filozofie, una la medicină, cinci burse la politehnică, două la silvicultură, cinci burse pentru Academia comercială, două la Belle-arte, una pentru farmacie, patru pentru medicină veterinară, cinci pentru Academia Agricolă, una pentru Școala de notari²⁶.

Bursele erau votate pe întreg ciclul de ani de studiu, iar ajutoarele se votau pe un an. Cererile trebuiau trimise până la 1 noiembrie, fiind însoțite de: certificatul de descendență grănicerească, extrasul de naștere, certificatul privind progresul în studii și purtare, certificatul medical de sănătate, certificatul de avere a părinților (unde era specificată averea pe care o posedă și plata taxelor), iar pentru ucenici era obligatoriu contractul încheiat cu patronul unde își desfășurau pregătirea.

Existau anumite condiții de acordare ce trebuiau îndeplinite: bursierii trebuiau să aibă până la 24 de ani, iar pentru școlile de cadeți până la 17 ani, cei care au absolvit într-o anumită ramură, nu mai erau îndreptățiți la altă bursă. Doritorii trebuiau să dovedească din punct de vedere medical că erau apti să-și continue studiile și să-și dovedească calificarea. Concurenții care susțineau colocvii sau au avut examene, trebuiau să dovedească că le-au trecut cu succes. Bursierii trebuiau să aibă o comportare morală bună și cel puțin calificativul bun la învățătură. La ajutoare puteau accede și cei care au obținut calificativul „destulător”. Doi frați nu puteau beneficia în același timp de bursă, dacă un frate avea bursă, celorlalți frați puteau să li se acorde ajutoare. Cei care primeau burse de la o fundație privată sau publică, nu mai primeau bursă din partea Fondurilor. Cel care a pierdut bursa sau ajutorul, din cauza purtării morale sau din cauza obținerii unui calificativ nesatisfăcător, pierdea bursa și nu mai putea concura niciodată pentru o altă bursă²⁷.

Ca număr de bursieri pe primul loc se mențin cei care au urmat studiile juridice, considerentele de orientare spre această specializare rămânând aceleași ca în perioada anterioară: prestigiul obținut în societate, ușurința de încadrare a celor cu pregătire juridică. În perioada analizată din datele existente, au fost acordate un număr de 291 de burse, din care 22 de burse fetelor.

Afluxul tinerilor către facultățile de filozofie, științe și litere rămâne ridicat și după 1918. În perioada pentru care deținem informații, s-au acordat 297 burse, ceea ce impresionează este numărul ridicat de fete care s-au îndreptat spre acest domeniu, acestora li s-au votat 95 de burse. Lor li se adaugă cei șapte bursieri, din care trei fete, care studiază Educația Fizică.

Creșterea interesului pentru instituționalizarea unor măsuri igienico-sanitare, implementarea acestora, la care se adăuga progresul înregistrat în lumea satelor a determinat un aflux important către Facultatea de Medicină, în perioada respectivă acordându-se 137 burse, din care zece au fost acordate fetelor. Un număr mai mare de fete au urmat cursurile Facultății de Farmacie, și anume 9 din cei 18 bursieri care s-au orientat spre acest domeniu. Spre specializarea de veterinar și-au îndreptat atenția 28 de studenți.

În perioada interbelică, industria a fost sectorul care a înregistrat cea mai importantă creștere dintre toate sectoarele naționale. În acest sens s-a acordat o atenție deosebită de pregătire în facultățile tehnice și o creștere a celor care doreau o specializare în acest sens. Din datele pe care le deținem, Fondurile au acordat de 52 de burse pentru Politehnică. În județul Năsăud, exploatarea lemnului rămâne în continuare principala ocupație în domeniul industrial, așa se explică cele 36 burse oferite pentru silvicultură.

Același progres se înregistrează în telegrafie, telefonie și poștă, acum introducându-se în lumea satelor rețeaua de telefonie și poștă. Așa se explică de ce în anul 1936, comitetul a aprobat burse pentru 33 de stipendiați pentru cursul de poștă.

24 ANBN, f. AFG, d. 2441.

25 *Ibidem*, d. 2497.

26 *Ibidem*, d. 2486.

27 *Ibidem*, d. 2388.

În continuare, fondul acordă importanță pregătirii specialiștilor din agricultură, acest fapt datorându-se mai ales schimbărilor survenite în acest domeniu, unde încep să fie introduse elemente noi, se încerca luarea unor măsuri pentru modernizarea gospodăriei țărănești și familiarizarea țăranului cu noile tehnologii în încercarea creșterii productivității. Totuși interesul privind specializarea în acest domeniu este scăzut printre tineri, doar 23 au accesat la burse din partea fondului.

Creșterea populației active din ramurile neagricole ale economiei a contribuit, de asemenea, în mod substanțial la dezvoltarea pieții interne, sporind simțitor numărul celor care erau interesați de noile domenii în afara modalităților tradiționale. Pentru Academia Comercială au fost acordate 38 de burse, din care 14 au fost direcționate fetelor.

Domeniul artelor frumoase s-a bucurat de interes, fondurile oferind 30 de burse pentru Conservatorul de Muzică, din care 11 au fost votate fetelor. 14 burse au fost direcționate celor de la belle-arte (sculptură, pictură).

Buna funcționare a administrației a fost o preocupare constantă din partea Comitetului Administrator al Fondurilor, astfel șapte tineri au fost urmat cursul notarial.

În continuare se menține interesul pentru studiile militare, Fondurile oferind sprijinul bănesc unui număr de 52 de stipendiați.

O categorie importantă, alături de bursierii din domeniul laic, o reprezintă stipendiații de la Teologie, fondurile oferind 115 burse.

BURSE ACORDATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ÎN PERIOADA INTERBELICĂ²⁸

Tabelul 7.1.

An șc.	SPECIALIZARE																		
	Drept	Filozofi/ științe	Medicină	Ac. de muzică	Tehnică	Silvic	Ac. Com	Belle Arte	Farmacie	Veterinar	Ac. Agr.	Șc. notar	Ed. Fiz.	Șc. Milit.	Teologie	Med. – pedag.	Posta	Arhitect	Arhivistica
1919/1920	8 b ¹	6 b	16 b	1 b	1 b	5 b	1 b	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1920/1921	-	-	-	-	-	-	-	1 f	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1927/1928	28 b	21 b	-	-	4 b	1 b	2 b	-	-	3 b	-	2 b	-	11b	-	-	33 b	-	-
1928/1929	2 f ²	8 f	-	3 f	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 f	-	-	-
1929/1930	25 b	18 b	11 b	-	5 b	-	4 b	-	2 b	-	1 b	1 b	1 b	5 b	10 b	-	-	-	-
1930/1931	2 f	20 f	-	3 f	-	-	2 b	-	1 f	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1936/1937	23 b	38 b	14 b	-	5 b	2 b	2 b	2 b	2 b	5 b	5 b	3 b	1 b	1 b	13 b	-	-	-	-
1937/1938	1 f	4 f	-	1 f	-	-	4 f	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1938/1939	36 b	31 b	15 b	1 b	5 b	1 b	4 b	1 b	-	2 b	2 b	1 b	1 b	2 b	17 b	-	-	-	-
1939/1940	1 f	25 f	-	-	-	-	7 f	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	44 b	18 b	11 b	1 b	2 b	-	2 b	3 b	1 b	6 b	6 b	-	-	-	18 b	-	-	1 b	1 b
	3 f	5 f	1 f	1 f	-	-	-	-	3 f	-	-	-	1 f	-	-	-	-	-	-
	32 b	8 b	7 b	4 b	4 b + 1 Paris	-	-	3 b	-	3 b	1 b	-	-	4 b	24 b	-	-	-	-
	2 f	6 f	-	1 f	-	-	-	-	2 f	-	1 f	-	1 f	-	-	-	-	-	-
	18 b	6 b	8 b	4 b	6 b	-	-	1b	1 b	4 b	3 b	-	-	8 b	9	-	-	-	-
	4 f	2 f	-	2 f	-	-	-	-	-	-	-	-	1 f	-	-	-	-	-	-
	21 b	10 b	5 b	5 b	7 b	-	1 b	1b	1 b	1 b	3 b	-	-	7 b	10	-	-	-	-
	4 f	3 f	2 f	2 f	-	-	-	-	-	-	1 f	-	1 f	-	-	-	-	-	-
	264	234	107	29	42	11	39	12	14	24	23	7	7	38	101	1	33	1	1

1– b=băieți; 2– f=fete.

Comitetul Administrator a fost preocupat de pregătirea elevilor de la școlile normale. Din datele pe care le deținem, în perioada analizată au fost acordate 516 burse, pentru fete fiind repartizate 138 de burse. Din informațiile păstrate, majoritatea au urmat Școala Normală de la Năsăud, apoi Școala Normală de la Gherla, cele din Șimleul Silvaniei, Oradea și Beiuș.

²⁸ Ibidem, d. 2397, 2441, 2472, 2478, 2484, 2486, 2487, 2491, 2494, 2495, 2497- 2501, registre 101-109.

Alături de sprijinul dat elevilor **Școlii Normale**, Fondurile au contribuit la sprijinirea pregătirii prin școlile reale și comerciale. În acest sens au fost acordate un număr de 761 de burse. Se observă o creștere a cererilor venite din partea fetelor care urmau cursurilor școlilor de gospodine, moașe și școli de comerț. Din datele pe care le avem din 1929 – 1930, 1946, putem să vedem spre ce școli și-au îndreptat atenția bursierii, și anume: Școala de meserii Năsăud – 338, Școala de meserii Sângeorz Băi – 101 burse, Școala de meserii Prundu Bârgăului – 60, Școala profesională Cluj – 30, Școala Superioară de Comerț Cluj – 27, Școala Agricolă Bistrița – 24, Școala de Brigadieri Năsăud – 20, Școala de Puericultură București – 10, Școala de Menaj Tg. Mureș – 6, Școala de Menaj Oradea – 5, Școala Superioară Brașov – 4, Școala Comercială Inferioară Dej – 4, Școala de Menaj București – 3, Școala Superioară Satu Mare – 3, Școala Agricolă Șimleul Silvaniei – 2, Școala Agricolă și Viticolă Turda – 2, Institutul Surorilor de Ocrotire Cluj – 6, Școala de brigadieri Gurghiu – 3, Școala de Moașe – 2, Școala de Construcții Timișoara – 2, Școala de Subingineri Timișoara, Școala Superioară Blaj – 2, Școala Comercială Aiud – 2, Școala Superioară București – 2, Școala Economie Casnică Brătești – 2, Școala Comercială Superioară Satu Mare – 1, Școala de Conducătoare grădinițe Copii Șimleul Silvaniei – 1, Școala de Meserii Brașov – 1, Școala Minieră Baia Mare – 1, Școala Metalurgică Bistrița – 1, Școala Conducători Tehnici Cluj – 1, Școala Profesională Dumbrăveni – 1, Școala Superioară Craiova, Școala Horticolă Beclean, Școala de Construcții Cluj – 1, Școala Silvică Gilău – 1, Școala Textile București – 1. Pentru ceilalți ani avem doar genul instituției de învățământ, nu și localitatea unde a fost urmată, și anume: 23 au urmat cursurile unor gimnazii industriale, 20 licee industriale, 10 școli de gospodărie, 10 licee comerciale, 9 școli inferioare de menaj, 8 școli de moașe, 5 școli de brigadieri, 4 școli de electroniști, 3 școli superioare de menaj, școli industriale – 2, conducători grădinițe – 2, școli de minieri – 1, educatoare copii – 1, comerț superior – 1, școli horticole – 1, școli pentru tehnicieni – 1, școli de subingineri - 1.

O atenție deosebită se acordă în continuare formării meseriașilor și comercianților acordându-se în total 798 de ajutoare. Aceștia s-au orientat atât către meseriile tradiționale din lumea satelor (cizmari, tăbăcari etc), dar și spre noi meserii, ca: piccolo, cofetar. Astfel au fost acordate: 132 de ajutoare pentru cojocari, 67 pentru fierari, 64 pentru pantofari, 63 pentru croitori, 49 pentru cizmari, 42 pentru comercianți, 35 pentru mecanici, 25 pentru tâmplari, 18 pentru tăbăcari, 13 pentru păpucari, 12 pentru rotari, 9 pentru măcelari, 8 pentru pepiniere, 7 pentru ciubotari, 7 pentru pomicultori, 5 pentru lăcătuși, 5 pentru tinichigii, 4 pentru pălărieri, 3 pentru mănășar, 3 pentru frizeri, 3 pentru tricotate, 3 pentru câmășari, 2 pentru argăsari, 2 pentru curelari, 2 cofetari, 2 electricieni, 2 pielari, 2 piccolo, 2 vopsitori, 2 brutari, 2 pentru mobilă, 2 grădinari, 1 cherestea, 1 măsar, 1 blănar, 1 armurier, 1 curelar, 1 blănar și 1 pentru realizare viori. 15 fete au primit ajutoare: șase ca și cojocărese, șapte croitorese și două cofetare. Acestora li se adăugau 116 stipendiați, cărora nu li s-a putut stabili meseria pentru care au primit ajutorul.

Singurele date despre localitatea din care proveneau cei stipendiați sunt din anul 1927²⁹, astfel din bursierii de la drept, nouă aveau domiciliul în Năsăud, patru în Bistrița, din Rodna provin doi bursieri, doi din Salva, doi din Bichigiu, doi din Sângeorz Băi, câte unul din Nepos, Cernăuți, Mijlocenii Bârgăului, Ragla, Rebra, Leșu, Fața, Mititei și Reghin.

La litere și științe: opt erau din Năsăud, cinci din Cluj, trei din Sângeorz Băi, doi din Salva, doi din Ragla, doi din Leșu, câte unul din Tiha Bârgăului, Rodna, Telciu, Bistrița, Zagra, Poiana Ilvei, Parva, Mititei, Răchitova, Iași, Ilva Mare, București, Buzău.

Cursurile de medicină le urmau câte un bursier din: Năsăud, Bistrița, Maieru, Rebrîșoara, Șanț, Rebra, Suplai, Sיעוט, Salva, Leșu, Nimigea, iar cele de farmacie de câte un bursier din Sângeorz Băi și unul din Năsăud. La poli-tehnică și-au îndreptat atenți câte un student din Cluj, Maieru, Mintiu, Șanț.

Silvicultura a fost urmată de un bursier din Rebrîșoara, iar cursurile Academiei Comerciale au fost urmate de un student din Maieru și unul din Sângeorz Băi.

Școala Militară a fost urmată de câte doi tineri din Năsăud și Feldru, câte unul din Maieru, Rodna, Șanț, Ragla, Fiad, Salva, Maieru. Spre Conservatorul de Muzică și-au îndreptata atenți doi bursieri din Bistrița, unul din Rebrîșoara, unul din Reghin.

Rezultatul determinat de rolul *Fondurilor năsăudene* în această zonă, și nu numai, a fost impresionant, lor le datorăm generațiile de cărturari, de preoți, de învățători și meseriași, care au avut un rol important în arena vieții publice românești, formând un puternic nucleu de energie românească ce va contribui la emanciparea națiunii.

29 *Ibidem*, d. 2484.

TOTAL BURSE ACORDATE DE FONDURI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ³⁰

Tabelul 7.2.

Anul școlar	Total burse	Burse acordate pentru învățământul superior	Burse acordate pentru învățământul mediu	Burse acordate pentru învățământul de meserii	Ajutoare
1919/1920	65	38	20		7
1920/1921	65	34	7		24
1927/1928	230	115	31	22	62
1928/1929	301	108	70	102	21
1929/1930	327	126	93	53	113
1930/1931	387	151	36	112	76
1931/1932	343	141	77	72	43
1936/1937	246	126	85	100	35
1937/1938	327	90	102	80	55
1938/1939	331	77	90	96	68
1939/1940	345	93	100	106	100
1940/1941	296	13	232	4	60
1947/1948	379	115	100	61	103
TOTAL	4036	1306	1143	820	767

Scholarships granted between 1861-1948 by the Fondurile născudene
(Abstract)

Create Border Guards in come from selling certain funds contributed to the progress of cultural, economic, administrative and urban area. This role has increased after the abolition of the Regiment in 1851, and was maintained until 1958, when they were abolished abusive.

The issue of national schools of all levels of concern over Romanian elite composed primarily intellectuals: priests, teachers, professors, officials, clergy, and only to a small extent from a bourgeois blanket. They were a ware that enlighten the people using the school will result in an improvement of the economic, social and political especially Romanians, so this ideal has remaine done of the most important Romanian scholars.

Funds support the emergence of new social-professional categories and strengthening of the Romanian intellectual elite. Along side the military, priests and teachers trained during the regiment after 1861 increased the number of lawyers, teachers, pharmacists, their adding to the graduates and artisans.

For the period 1861-1918, funds supported 372 students, 39 military personnel, 262 secondary school graduates, 517 Romanian artisans, giving scholarships in 2977.

Unfortunately for the period after 1918, as I said, have not kept all the stock lists. Therefore it is difficult to make a complete analysis for the entire period, data from 1919 have 1920, 1927-1930, 1936-1940, 1944-1947, indicating that during 1930-1937, due to the crisis have been awarded scholarships. Actually no information which was followed by faculty or scholars who came localities. The data held that were awarded 988 scholarships for higher education, most students paying legal sciences, a total of 264 scholarships. What is surprising is the increase in the number of scholarships granted to girls, they amounted to 139 scholarships. Total scholarships and aid in the interwar period in the year 1947/1948 (in these years we kept-dat) amounted to 4036 scholarships.

30 *Ibidem*, d. 2397, 2441, 2472, 2478, 2484, 2486, 2487, 2491, 2494, 2495, 2497- 2501, registre 101-109.